بسمه تعالی

خلاصه مذاکرات جلسه بیست و هشتم مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۲۶

اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی



با تشکر از همراهی شرکت کنندگان محترم، اهم مطالب مطرح شده در جلسه بیست و هشتم متوالی اتاق در محل اداره کل حفاظت محیط زیست استان آذربایجان شرقی با موضوع "آلودگی منابع آب و چگونگی همکاری پایدار سمن ها در کنترل، پایش و بهبود کیفیت منابع آب" به شرح زیر می باشد:

بعد از خود معرفی حضار گرامی، آقای حسن عباس‌نژاد معاون نظارت و پایش اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی ضمن خوشامدگویی به شرکت کنندگان اذعان داشتند امروز به دلیل عدم توجه به ملاحظات زیست محیطی، بشر با انبوهی از مشکلات مانند گرم شدن کره زمین، آلودگی‌ها و مهم تر از همه با کمبود آب مواجه هست. کشور ما نیز در منطقه گرم واقع شده و میزان بارندگی ها با کشورهای همسایه

تفاوت چشمگیری دارد که این موضوع در آینده مخاطرات بهداشتی را در پی خواهد داشت. همچنین خشکسالی‌های پی‌درپی، توسعه ناپایدار و عوامل انسانی مانند سدسازی های غیرکارشناسانه نیز عاملی شده تا بی‌آبی‌های کشور پررنگ‌تر شده که مشکلات سیاسی و اجتماعی را نیز در پی خواهد داشت. با ادامه این روند در ۲۰ سال آینده چندین میلیون نفر مجبور به مهاجرت به شهرهای پرآب خواهند شد. ایشان همچنان افزودند که کشور ما دارای بیشترین فرسایش خاک در منطقه است که این موضوع سبب میشود عمر مفید سد ها از ۱۰۰ سال به ۳۰ سال کاهش یابد. کیفیت منابع آب در هر منطقه تحت تاثیر علل و عواملی با منشا طبیعی یا اجتماعی است که باعث میشود آب دچار تغییرات فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی شود. با کمک سمنها اقدامات موفقی مانند احیای تالاب حسنلو صورت گرفته و سازمان به صورت جد نیازمند همکاری سمنها می باشد. کار با سمن ها به ظرافت خاصی نیاز دارد و نباید در این خصوص جزیره‌ای عمل شود. سپس حضار محترم نظرات و انتظارات خود را در مورد چگونگی همکاری سمنها (سازمانهای مردم نهاد) و با دولت عنوان نمودند که اهم مطالب به شرح زیر می باشد:

۱) برای داشتن آبی با کیفیت بهتر سازمان محیط زیست بایستی رابطه خوبی با تشکل های مردم نهاد داشته باشد و برای احقاق حقوق منابع طبیعی به سیستمی نیاز است که به آب به عنوان یک نیاز انسانی نگاه کند. متاسفانه در شرایط کنونی چنین سیستمی وجود ندارد و به این گونه منابع بیشتر به صورت ابزاری نگاه میشود.
۲) سازمان محیط زیست تنها سازمانی است که وظیفه حفاظت از اکوسیستم‌های طبیعی و عناصر محیط زیست از جمله آب، پیشگیری و ممانعت از تخریب و آلودگی محیط زیست، نظارت بر بهره برداری از منابع محیط زیست را برعهده دارد که متاسفانه در سالهای گذشته، فشارهای عناصر اقتصادی و اجتماعی مانع از تحقق کامل اهداف محیط زیست در این خصوص شده است.
۳) یکی از مشکلات گریبان‌گیر محققان و پژوهشگران کشور، کمبود و یا نبود آمار می باشد و در گذشته در تهیه آمار و ثبت آن تلاش کافی صورت نگرفته است. همچنین تعداد سازمان‌های درگیر در موضوع پایش آب متعدد بوده و موازی کاری می‌کنند. در ضمن باید تلاش شود نگاه امنیتی در کشور نسبت به موضوع داده‌های آب و اقلیم تغییر کند. پایش باید وظیفه حاکمیتی باشد و در صورت نبود پایش، کنترل کیفیت آب هم میسر نخواهد شد.
٤) دریاچه ارومیه علیرغم هشدار های قبلی کارشناسان و به دلیل عملی نشدن اقدامات پیشنهادی آنها امروزه با مشکل مواجه شده و اکنون بایستی برای وخیم‌تر نشدن اوضاع با کارشناسان خبره وارد عمل شد.

۵) در سطح ملی حدود ششصد تشکل بصورت منسجم فعالیت میکنند و آماده همکاری با سازمان محیط زیست هستند اما متاسفانه هیچ نهادی شیوه‌نامه همکاری با این نهادها را ندارد. همین موضوع باعث پیچیده‌شدن روابط و همکاری‌ها میشود. پیشنهاد میشود هر نهاد یک شیوه نامه همکاری تهیه کند و در آن خواسته‌ها و حمایتهای خود از تشکل‌های مردم نهاد را بصورت مکتوب اعلام کند.



٦) رودخانه ها یکی از زهکشهای اصلی حوضه‌های آبریز و تغذیه کننده منابع آبی هستند که دارای اهمیت ویژه می‌باشند. اکنون اهمیت چندانی به مطالعه و حفاظت حریم کیفی رودخانه ها داده نشده و برای مثال نخاله های ساختمانی در اکثر جاهای کشور به رودخانه ها تخلیه میشوند. در اکثر جاها تابلو نریختن نخاله وجود دارد ولی اهتمام جدی برای ارایه یک روش مبتنی بر تشویق، تنبیه و نظارت وجود ندارد. رسیدگی به این موضوع و در کل به موضوع حریم کیفی رودخانه‌ها از اهمت بسیاری برخوردار است. برای حل این مساله بایستی از سمنها درخواست کمک کرد.

۷) با نگاه به تاریخ مدیریت آب ایران قبل از دهه ٤٠ مشاهده میشود که مردم در مساله آب احساس تکلیف جدی کرده به عنوان نمونه مدیریت و حفاظت قناتها، حقابه‌ها و ... را برعهده داشتند. این روش مسوولیت پذیری سابق به ویژه واگذاری تصمیمات محلی به معتمدین و ریش‌سفیدان بهترین روش برای حل مشکلات آبی کشور است که بایستی به آن توجه ویژه شود.

۸) شرط موفقیت و سازگاری با شرایط بحرانی استفاده از ظرفیت بالقوه و پتانسیل‌های مردمی برای حل برخی مسائل است. پیشنهاد میشود کارگروهی متشکل از سازمان محیط زیست، جهاد کشاورزی، وزارت نیرو و سایر نهادها از جمله سمنها با تسهیل‌گری اتاق گفتمان آب تشکیل شود تا با مطالعه و بررسی کارشناسانه یک پایلوت علمی برای الگوسازی همکاری با سمنها ارائه شود.

۹) متاسفانه در شرایط کنونی همه سازمان‌های مربوط به موضوع آب بصورت جزیره‌ای عمل کرده و این موضوع بازده کار را کاهش میدهد. بایستی تمام تخصص‌های متفاوت کنار هم جمع شده تا راه حلهای موثرتری ضمن همکاری ارائه شود.



۱۰) یکی از بزرگترین آلاینده‌های موجود شیرابه زباله‌ها میباشد که این موضوع ملزم به توجه بیشتر است. باید برای ارائه راه‌حل‌های بهتر و مناسب‌تر سازمان های مرتبط با هم همکاری کرده و در هر زمان یک موضوع را بررسی کرده و راه حل‌های عملی را اتخاذ کنند.

۱۱) شهرکهای صنعتی تصفیه فاضلاب خود را به بخش خصوصی واگذار کرده و در قبال تخطی آنها احساس مسوولیت نمی کنند. در این رابطه اصلاح قوانین و شیوه‌نامه نظارت بر آنها ضروری است.

۱۲) سمنها به نوعی خدمتکار محیط زیست بوده و قوه کمکی بسیار موثر برای سازمان حفاظت محیط زیست هستند. نگاه رقیبانه به سمنها درست نبوده باید در سایه همکاری و تعامل روش کارآمد همکاری ضمن ملاحظات امنیتی کشور ارایه شود.

۱۳) همکاری سمنها با نهادهای دولتی در استان آذربایجان شرقی بسیار کم بوده واین مساله نیاز به آسیب‌شناسی و تلاش برای اصلاح دارد.

۱٤) وظیفه سمن‌ها راهنمایی و وظیفه دولت ساماندهی می‌باشد. همچنین مردم نیاز به آموزش ندارند بلکه با مردم کارکردن را باید آموخت!

۱۵) ما در برابر آیندگان مکلفیم و برای ادای تکلیف باید از خودمان شروع کنیم.

به عنوان جمع بندی، همکاری با سمنها-ضمن توجه به وظایف و اختیارات دستگاههای ذیربط- در پایش و بهبود وضعیت کیفی آب ضروری بوده و این همکاری راه بهینه خروج از شرایط فعلی می باشد.

با احترام

دبیرخانه اتاق گفتمان آب

http://wdr.tabrizu.ac.ir
wdrtabriz@gmail.com
telegram.me/wdrtabriz
sapp.ir/wdrtabriz
instagram.com/wdrtabriz



قدردانی: از اداره کل حفاظت محیط زیست استان آذربایجان شرقی به ویژه رئیس محترم اداره آموزش و پژوهش این اداره کل سرکار خانم لیدا پرتونیا بخاطر میزبانی جلسه سپاسگزاری بعمل می‌آید. از آقای میلاد باقرزاده نیز به خاطر تهیه متن اولیه گزارش و آقایان مهدی اسدیان و مهدی جوادی شهسوار برای مستندبرداری سپاسگزاریم.